

Thuis in Taal

Blij(f) Verbinden!

Tips uit onderzoek om de samenwerking met ouders in de Voor- en Vroegschoolse Educatie te verbeteren voor meer taalstimulering thuis.

‘De aanpak Thuis in Taal is niet moeilijk,
helemaal niet moeilijk.
Het is meer een andere mindset’

Blij(f) Verbinden!

Tips uit onderzoek om de samenwerking met ouders in de Voor- en Vroegschoolse Educatie te verbeteren voor meer taalstimulering thuis.

Deze tekst is geschreven naar aanleiding van het implementatieonderzoek Thuis in Taal dat plaatsvond op de locaties van Peuter & Co met subsidie van het landelijke programma Tel Mee Met Taal van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door ondersteuning van gemeente Rotterdam. De aanpak Thuis in Taal is ontwikkeld tijdens het promotieonderzoek van Martine van der Pluijm van Hogeschool Rotterdam.

Tekst: Martine van der Pluijm
Foto's: Taalfotografie
Vormgeving: Bureau Meneer Vincent
Drukwerk: Obreen Media B.V.

Rotterdam, oktober 2019

Inleiding

Het behoeft nauwelijks uitleg: een goede samenwerkingsrelatie tussen leraar, ouders en kind – de ‘gouden driehoek’ – is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen. Een goede samenwerking tussen leraren en ouders blijkt echter geen sinecure. Niet voor niets leent het onderwerp zich goed voor satire - zoals bijvoorbeeld de serie De Luizenmoeder - waarbij het ongemak het grootst lijkt wanneer ouders een andere achtergrond hebben dan de leerkracht. Juist als de verschillen tussen school en thuis groter zijn, is de afstemming tussen deze beide leefwerelden voor kinderen extra belangrijk (zie ook het boek van Mariette Lusse¹). Bij leraren leidt dit ongemak in de samenwerking met ouders met andere achtergronden niet zelden tot frustratie. Ook lopen leraren met vragen rond, zoals over hoe om te gaan met meertaligheid. Dit werkboekje is bedoeld om leraren en pedagogisch medewerkers op weg te helpen met de samenwerking met ouders door oplossingen te zoeken.

Doelgroep VVE

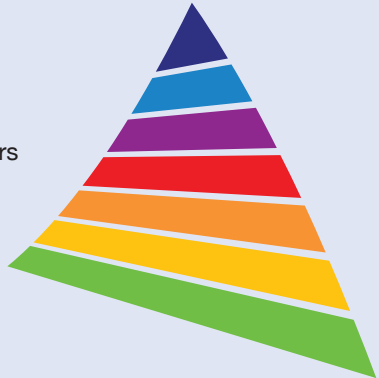
Juist kinderen uit (zeer) laagopgeleide, veelal laaggeletterde en/of meertalige gezinnen zijn geholpen bij een goede samenwerking tussen school en thuis. Vooral als daarbij aandacht is voor de mondelinge taalontwikkeling van het kind, waarmee de basis wordt gelegd voor de taalontwikkeling en geletterdheid. Ouders kunnen bij jonge kinderen een grote, positieve invloed hebben op de taalontwikkeling van hun kind. Onderzoek toont echter aan dat veel kinderen in deze gezinnen minder taal aangeboden krijgen en er minder taalactiviteiten plaatsvinden (zie ook het boekje Taal begint Thuis²). De VVE is precies bedoeld voor die kinderen en ouders met deze kenmerken. Toch blijken we nog relatief weinig te weten over hoe we juist deze doelgroep ouders - die deze ondersteuning het meeste nodig heeft - effectief kunnen ondersteunen.

Beproefde handvatten

Mijn promotieonderzoek Thuis in Taal levert beproefde handvatten op over wat werkt om de samenwerking met (doelgroep) ouders in de VVE te versterken en als leraar bij te dragen aan een taalrijke omgeving voor jonge kinderen. Deze handvatten zijn samengevat in zeven stappen. Hoewel de meeste leraren dolgraag direct aan de slag willen gaan met stap 7 - het uitbreiden van de taal van kinderen door ouders - blijkt het werkzamer om stap voor stap te werken aan de benodigde randvoorwaarden (Zie handreiking Thuis in Taal).

Thuis in Taal in zeven stappen

1. Ken de taalomgeving thuis
2. Bepaal de koers met collega's en ouders
3. Werk aan wederkerige relaties met alle ouders
4. Zorg voor passende ouder-kind activiteiten en interactie
5. Ondersteun de rol van ouders
6. Geef taal prioriteit
7. Help taal uitbreiden

De wekelijkse ouder-kind activiteit voor alle ouders (stap 4) is het hart van de aanpak Thuis in Taal. Het geheim van een succesvolle activiteit is de zorg voor een lage drempel voor juist de ouders met de minste opleiding en taalvaardigheid. De leraar biedt ouder en kind handvatten om met elkaar in gesprek te gaan. Indien kind en ouder een andere moedertaal spreken, dan blijkt het werkzaam het praten in de voorkeurstaal te stimuleren. Zo krijgen kind en ouder de meeste houvast om het gesprek aan te gaan (Zie de handreiking Blij(f) praten!³).

Onderzoek laat zien dat de aanpak Thuis in Taal bijdraagt aan:

- meer en betere samenwerking tussen leraar en de doelgroep ouders
- de interactie tussen ouder en kind
- meer activiteiten door ouder en kind thuis
- duurzame professionalisering van leraren
- tevredenheid van ouders (ongeacht hun opleidingsniveau) over de verbeterde samenwerking met de leraar.

Plezier

Ook het laatste onderzoek op de ruim zeventig locaties van Peuter & Co die met Thuis in Taal zijn gaan werken, laat positieve veranderingen zien in de samenwerking tussen leraren en ouders. Inmiddels werken ruim driehonderdvijftig leraren in de VVE op circa vijfennegentig (voor)scholen met handvatten van de aanpak Thuis in Taal (in Rotterdam en omstreken en ook in Brussel). Het goede nieuws is dat we hebben gezien dat de leraar zelf de belangrijkste succesfactor is voor het resultaat. Als de leraar zich bewust is van de driehoeksrelatie met ouders en kinderen en bereid is te leren door ervaren en bijstellen - durven vallen en opstaan! -, dán worden vorderingen zichtbaar.

Leerkringen en intervisie zijn hierbij behulpzaam. Het is opvallend dat leraren meer plezier ervaren in samenwerken met ouders. De komende periode gaan we met nieuwe subsidie aan de slag om de aanpak door te ontwikkelen, bijvoorbeeld in het omgaan met meertaligheid en het vormgeven aan ondersteuning bij kinderen en ouders thuis.

Verbinding

Helaas bestaat er niet zoiets als een kant en klaar pakketje. De samenwerking met ouders is maatwerk. Leraren kunnen dit echter niet alleen realiseren. Zij hebben faciliteiten nodig, zoals collega's als sparringpartners, tijd voor gedegen voorbereiding, betekenisvolle reflectieactiviteiten en coaching op de werkvloer. Maar denk ook aan stoelen voor ouders. Bovenal hebben leraren verbinding nodig met hun collega's die met dezelfde gedachten willen bijdragen aan hetzelfde doel, zoals collega's in andere groepen, medewerkers ouderbetrokkenheid, coaches en intern begeleiders. Directie en andere leidinggevenden, bestuurders en beleidsmakers kunnen een sleutelrol vervullen om deze verbindingen op schoolniveau en tussen scholen te maken. Ook partners van de school, zoals bibliotheken en VoorleesExpress kunnen bijdragen door het (voor) lezen te helpen introduceren bij ouders en kinderen. Andere belangrijke schakels zijn opleidingen (Pabo, AD Pedagogisch Educatief Professioneel, Social Work). Ook zij kunnen bijdragen door de samenwerking tussen leraar, ouders en kinderen te versterken en studenten hiervoor beter toe te rusten. Deze verbindingen kosten niets, maar dragen bij aan de gewenste samenwerking met ouders en het plezier van leraren!

Hopelijk inspireert dit werkboekje jou als leraar om de samenwerking met ouders verder vorm te geven. In dit boekje vind je de zeven stappen van de aanpak Thuis in Taal, met daarbij een aantal vragen die je helpen om eerste stappen te zetten en het plezier te ervaren. Ook zijn er verwijzingen naar onze website opgenomen waar je meer informatie kunt vinden. Dit werkboekje is nadrukkelijk ook bedoeld voor alle betrokkenen in en rond het onderwijs en bij te dragen aan de verbindingen die leraren nodig hebben. Alle hulp is nodig om leraren te steunen bij het samenwerken met ouders om de taalstimulering thuis te versterken. Blij(f) Verbinden!

¹ Mariëtte Lusse (2019). *School en thuis. Succesfactoren voor het verbinden van twee leefwerelden*. Huizen: uitgeverij Pica.

² Martine van der Pluijm (2014). *Taal begint thuis. Ervaringen, inspiratie en tips voor samenwerking tussen scholen en ouders voor meer taalstimulering thuis*. Rotterdam: Programma Beter Presteren.

³ Martine van der Pluijm en Myrthe Stuit (2019). *Blij(f) praten. Een handreiking voor meer interactie met jonge kinderen op de groep en thuis*. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam.

Ken de taalomgeving thuis

Wat weet ik al over deze stap?

Wat zou ik meer willen weten over deze stap?

Wat heb ik nodig om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Met welke sleutelfiguren kan ik verbinden om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

'Ik vind het gewoon prachtig om te zien dat een ouder met zijn of haar kind op dat moment gewoon echt in contact is en echt aandacht heeft'.

Bepaal de koers met collega's en ouders

Wat weet ik al over deze stap?

Wat zou ik meer willen weten over deze stap?

Wat heb ik nodig om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Met welke sleutelfiguren kan ik verbinden om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Werk aan wederkerige relaties met alle ouders

Wat weet ik al over deze stap?

Wat zou ik meer willen weten over deze stap?

Wat heb ik nodig om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Met welke sleutelfiguren kan ik verbinden om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Zorg voor passende ouder-kind-activiteiten en interactie

Wat weet ik al over deze stap?

Wat zou ik meer willen weten over deze stap?

Wat heb ik nodig om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Met welke sleutelfiguren kan ik verbinden om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

‘Eigenlijk moet de ouder-kind activiteit heel simpel zijn. Dat kan zonder veel voorbereiding. Wat wél nodig is, is dat ik me goed verplaats in de beleving van doelgroep ouders. In de drukte schakel ik soms over op de automatische piloot’.

Ondersteun de rol van ouders

Wat weet ik al over deze stap?

Wat zou ik meer willen weten over deze stap?

Wat heb ik nodig om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Met welke sleutelfiguren kan ik verbinden om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Geef taal prioriteit

Wat weet ik al over deze stap?

Wat zou ik meer willen weten over deze stap?

Wat heb ik nodig om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Met welke sleutelfiguren kan ik verbinden om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

‘De echte eye opener is modellen. Dat vraagt oefening en eerlijk gezegd voelde ik me eerst best opgelaten. Maar als ik zie hoe dit ouders helpt...’

Help taal uitbreiden

Wat weet ik al over deze stap?

Wat zou ik meer willen weten over deze stap?

Wat heb ik nodig om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Met welke sleutelfiguren kan ik verbinden om deze stap in de samenwerking met ouders te zetten of een leraar te helpen deze stap te zetten?

Geraadpleegde literatuur

- Cummins, J. (1979). Linguistic Interdependence and the educational development of bilingual children. *Review of Educational Research*, 49(2), 222-251.
- De Graaf, A., Delarue, S. & De Coninck, K. (2019). Antwoorden op vragen over omgaan met meertaligheid in het onderwijs in het Nederlandse taalgebied. Verkregen op 18 juli 2019 van <http://taaluniversum.org/nieuws/7096/hoelang-om-te-gaan-met-meertaligheid-in-het-onderwijs>
- Hoover-Dempsey, K.V., Walker, J.M.T., Sandler, H.W., Whetsel, D., Green, L.L., Wilkins, A.S. & Closson, K. (2005). Why do parents become involved? Research findings and implications. *The Elementary School Journal*, 106(2), 105-130.
- Landry, S. H., Smith, K. E., Swank, P. R., & Gutentag, C. (2008). A Responsive Parenting Intervention: The Optimal Timing Across Early Childhood for Impacting Maternal Behaviors and Child Outcomes. *Developmental Psychology*, 44(5), 1335-1353.
- Lusse, M. (2019). *School en thuis. Succesfactoren voor het verbinden van twee leefwerelden*. Huizen: uitgeverij Pica.
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen. Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval*. Rotterdam: Rotterdam University Press.
- Mesman, J. (2010). *Oud geleerd, jong gedaan. Investeren in ouders bevordert onderwijskansen van kinderen [oratie]*. Universiteit Leiden.
- Reese, E., Leyva, D., Sparks, A. & Grolnick, W (2010). Maternal Elaborative Reminiscing increases low-income Children's narrative Skills Relative to Dialogic Reading. *Early Education and Development*, 21(3), 318-342.
- Van der Pluijm, M.S., Van Gelderen, A.J.S. & Kessels, J.W.M. (in druk). At home in language: establishing home-school partnerships to encourage the lowest educated parents to contribute to their young children's oral language development.
- Van der Pluijm, M.S. (2019). *Thuis in Taal. Zeven stappen voor leraren om samen met ouders een taalrijke omgeving te bieden aan jonge kinderen in de voor- en vroegschoolse educatie*. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam.
- Van der Pluijm, M.S., Van Gelderen, A.J.S. & Kessels, J.W.M. (2019). Activities and Strategies for Parents with Less Education to Promote the Oral Language Development of Their Children: A Review of Empirical Interventions. *School Community Journal*, 29(1), 317-362.
- Van der Pluijm, M.S. (2014). *Taal begint thuis. Ervaringen, inspiratie en tips voor samenwerking tussen scholen en ouders voor meer taalstimulering thuis*. Rotterdam: Programma Beter Presteren.
- Van Kleeck, A., Gillam, R.B., Hamilton, L. & Mc Grath, C. (1997). The relationship between middle-class parents' book-sharing discussion and their preschoolers' abstract language development. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 40, 1261-1271.
- Wasik, B.H. & J. Sparling (2012). Nested Strategies to Promote Language and Literacy Skills. In: B. H. Wasik (Ed.), *Handbook of family literacy. Second edition* (Pp. 66-86). New York: Routledge.

Meer lezen?

Onderzoeksgroep Ouders in Rotterdam Zuid vult een Gereedchapskist met de door hen ontwikkelde wetenschappelijk onderbouwde en in de praktijk beproefde werkwijzen. Deze gereedchapskist is te vinden op www.hr.nl/gereedchapskist. De gereedchappen bestaan uit praktisch materiaal (teksten en films) met wat, waarom en hoe van de voorgestelde werkwijzen, bedoeld om aankomende, beginnende en ervaren leraren te ondersteunen bij het verbeteren van de praktijk. Specifiek voor het samenwerken met ouders in de VVE zijn de volgende materialen te vinden over de aanpak Thuis in Taal:

Stap 1: Omgaan met ouders en taal, inclusief checklist oudercontact

Stap 2: Informatiekaart voor ouders

Stap 3: Het Kennismakingsgesprek en informele gesprekken met ouders van jonge kinderen (inclusief films en kijkwijzers)

Stap 4: De inloopactiviteit en werkmateriaal: *Taal is OK*

Stap 5,

6 en 7: Taalondersteuning volgens de aanpak *Thuis in Taal* (films en kijkwijzer) en handreiking Blijf(f) praten!

Ook vind je op de website tips over implementatie van de aanpak Thuis in Taal onder het kopje: 'implementatie van beter samenwerken met ouders': Leren van elkaar. professionaliseringsactiviteiten.

*'De stappen sluiten naadloos aan bij wat ik al doe met ouders. Ik merk dat ik nu doelgerichter werk met ouders door het contact te verdiepen.
De wekelijkse ouder-kind activiteit helpt hierbij.'*

De aanpak Thuis in Taal is ontwikkeld in het kader van het promotieonderzoek van Martine van der Pluijm in samenwerking met pilotscholen in Rotterdam. Op dit moment worden de onderzoeksresultaten van het werken met de handreiking beschreven voor publicatie. De eerste resultaten zijn positief en laten een verrijking zien van de samenwerking tussen leerkrachten en ouders en de ouder-kind interactie tijdens activiteiten. In het kader van het programma Tel Mee Met Taal is opnieuw implementatieonderzoek gedaan. Ook deze resultaten laten een verbetering zien van de samenwerking tussen school en ouders. De citaten in deze uitgave zijn afkomstig van leraren die meewerkten aan onderzoek. Wilt u meer weten over de handreiking of het onderzoek? Op dit moment wordt gewerkt aan de afronding van het proefschrift en een handboek voor leraren. De publicaties worden verwacht in 2020. Neem voor meer vragen contact op met Martine van der Pluijm, onderzoeker bij Hogeschool Rotterdam via e-mail: m.s.van.der.pluijm@hr.nl

© Hogeschool Rotterdam
Oktober 2019

Kenniscentrum Talentontwikkeling
Museumpark 40, Postbus 25035
3001 HA Rotterdam

Kenniscentrum
Talentontwikkeling

Centre of Expertise
Social Innovation
Rotterdam Zuid

